

2.

STRUKTURA PAŃSTWOWEGO MONITORINGU ŚRODOWISKA

Stanowisko badawcze, rzeka San, miejscowość Stare Miasto, pobór makrobezkręgowców

Laboratorium WIOŚ Rzeszów

Automatyczna stacja monitoringu jakości powietrza w Przemysłu

2. STRUKTURA PAŃSTWOWEGO MONITORINGU ŚRODOWISKA

(Renata Jaroń-Warszyńska)

Badania, oceny i prognozy stanu środowiska od blisko 20 lat prowadzone są w ramach obowiązującego w Polsce systemu Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ). Ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska (1991) powołała do życia Państwowy monitoring środowiska, a organom Inspekcji Ochrony Środowiska powierzyła zadanie jego organizowania, koordynowania, prowadzenia badań jakości środowiska, obserwacji i oceny jego stanu oraz zmian w nim zachodzących. Jednocześnie Główny Inspektor Ochrony Środowiska został ustanowiony koordynatorem całego systemu w skali kraju.

System ocen jakości powietrza oparty jest na corocznej klasyfikacji stref, a wyniki tych klasyfikacji są podstawą dla organów administracji samorządowej do opracowywania i wdrażania naprawczych Programów Ochrony Powietrza.

W zakresie monitoringu wód powierzchniowych wyniki badań są niezbędne przy opracowywaniu przez organy administracji rządowej Planu gospodarowania wodami i Programu wodno-środowiskowego kraju.

Na mocy przepisów ochrony przed hałasem starostowie oraz zarządzający drogami, liniami kolejowymi i lotniskami sporządzają mapy akustyczne. Dla terenów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny tworzone są programy ochrony środowiska przed hałasem uchwalane przez radę powiatu lub sejmik województwa.

W zakresie monitoringu przyrody na poziomie krajowym został uruchomiony monitoring ptaków, w tym monitoring obszarów specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000 oraz monitoring siedlisk przyrodniczych i gatunków ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk NATURA 2000.

Rejestrowanie, przetwarzanie i udostępnianie wyników badań i pomiarów oraz opracowanych na ich podstawie dokumentów możliwe jest dzięki wykorzystaniu systemu informacyjnego Inspekcji Ochrony Środowiska. Coraz powszechniej stosowanym elementem w zakresie prezentacji danych środowiskowych jest wizualizacja przy wykorzystaniu Geograficznego Systemu Informacji (GIS). System ten jest wdrażany m.in. przy planowaniu i prezentowaniu wyników pomiarów monitoringu wód powierzchniowych.

Państwowy Monitoring Środowiska obejmuje trzy bloki tematyczne: PRESJE, STAN oraz OCENY i PROGNOZY.

W celu skutecznego zarządzania tak szerokim zakresem informacji, zadania PMŚ realizowane są w ramach struktury opartej na modelu DPSIR, który pozwala na sporządzanie zintegrowanych ocen stanu środowiska oraz ocen skuteczności polityki ekologicznej państwa. Na ryc. 2.1 zaprezentowano obieg informacji w ramach modelu DPSIR.

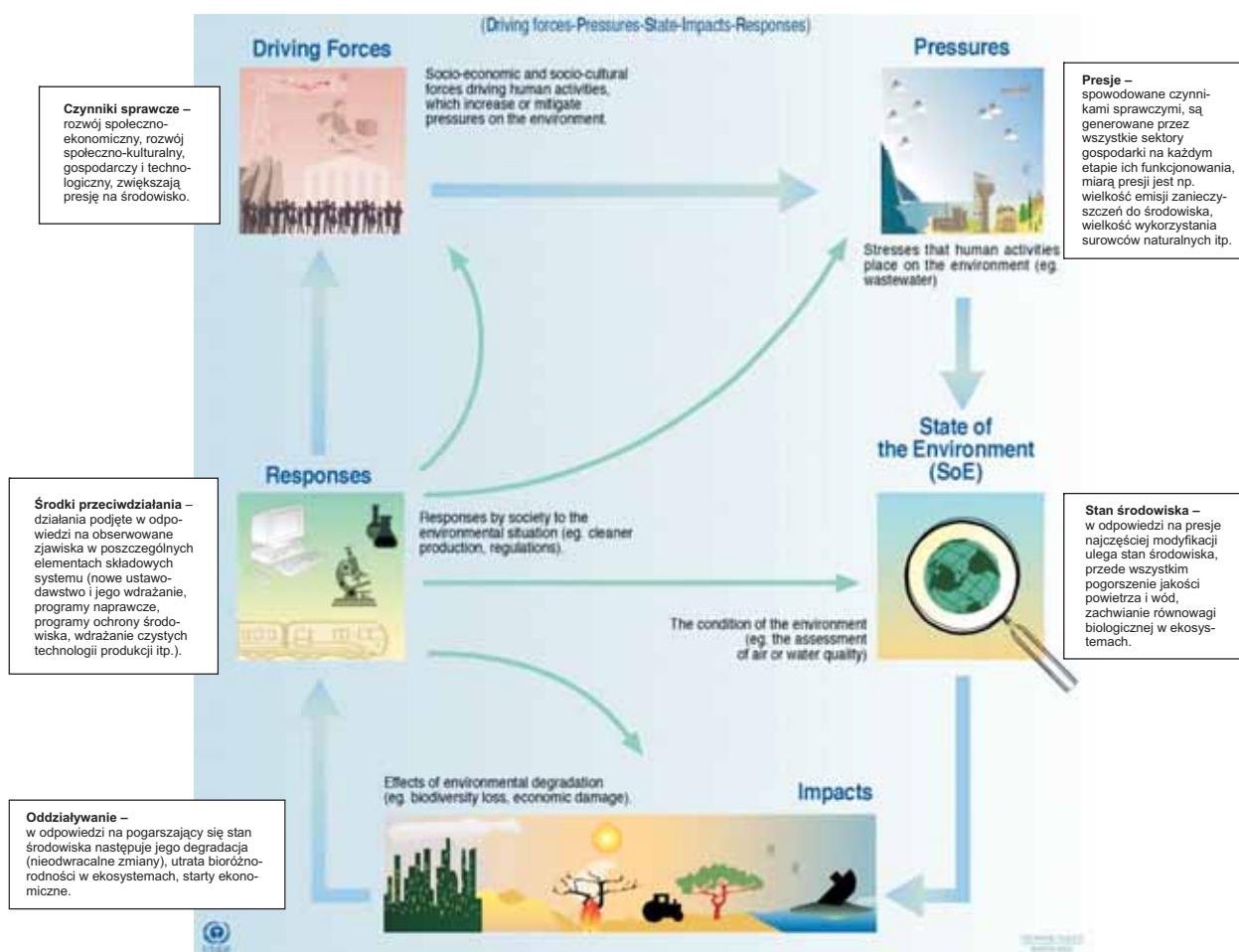
Na obszarze województwa podkarpackiego WIOŚ w Rzeszowie realizuje zadania PMŚ w ramach bloku STAN w zakresie czterech podsystemów: monitoringu jakości powietrza, monitoringu jakości wód powierzchniowych, monitoringu hałasu i monitoringu pól elektromagnetycznych. Szczegółowy zakres i harmonogram badań jest określany w wieloletnich wojewódzkich programach Państwowego Monitoringu Środowiska, każdorazowo zatwierdzanych do realizacji przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Wyniki badań otrzymane w ramach realizacji wojewódzkich programów są prezentowane w opracowaniach tematycznych, komunikatach, biuletynach i raportach, upowszechnianych na stronie: www.wios.rzeszow.pl.

W roku 2009 została zakończona realizacja „Programu monitoringu środowiska w województwie podkarpackim na lata 2007-2009”. Zadania zrealizowane w ramach PMŚ na terenie województwa podkarpackiego to m. in.:

1. Opracowanie wstępnej oceny zanieczyszczenia powietrza pyłem PM_{2,5}.
2. Wykonanie pierwszej pilotażowej niepełnej oceny stanu ekologicznego i chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych.
3. Ocena stopnia eutrofizacji wód powierzchniowych spowodowanej odprowadzaniem do wód zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych w województwie podkarpackim za okres 2004-2007.
4. Zakończenie pierwszego cyklu pomiarowego w zakresie poziomów pól elektromagnetycznych, zrealizowanego na trzech rodzajach terenów w województwie, obejmującego łącznie 135 punktów.

5. Sporządzenie pierwszego raportu wojewódzkiego zawierającego informacje o zakresie korzystania ze środowiska.
6. Opracowanie, obejmującego dziesięcioletni okres badawczy, raportu o stanie środowiska w województwie podkarpackim w latach 1999-2008, stanowiącego podsumowanie prac badawczo-kontrolnych na obszarze województwa po zmianach administracyjnych w roku 1999.

Ryc. 2.1. Państwowy Monitoring Środowiska - struktura modelu DPSIR [80]

W ramach współpracy z organami samorządowymi WIOŚ prowadził badania tzw. monitoringu lokalnego, dla obiektów szczególnie uciążliwych dla środowiska, które są przedmiotem licznych, powtarzających się skarg mieszkańców.

Wymianie doświadczeń w dziedzinie szeroko pojętej ochrony środowiska służyła zorganizowana przez WIOŚ w Rzeszowie w grudniu 2009 r. konferencja szkoleniowa „Stan środowiska w województwie podkarpackim w latach 1999-2008”.

Odrębną formą popularyzacji zagadnień dbałości o środowisko są spotkania z młodzieżą szkolną i akademicką. Organizowane prelekcje, sesje naukowe, happeningi mają na celu edukowanie młodego pokolenia, jak również uświadomienie na ochronę środowiska począwszy od własnego gospodarstwa, miejsca zamieszkania po szeroko zakrojone akcje porządkowania osiedli, miast, brzegów rzek, miejsc rekreacji, parków, skwerów, itp. W 2009 r. odbyło się 11 takich spotkań połączonych ze zwiedzaniem laboratorium WIOŚ, automatycznej stacji monitoringu powietrza, samochodu do badań terenowych oraz pokazem sprzętu pomiarowego.

W grudniu 2009 r. został zatwierdzony przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska opracowany przez WIOŚ w Rzeszowie „Program Państwowego Monitoringu Środowiska województwa podkarpackiego na lata 2010-2012”. Wyniki zrealizowanych w trakcie kolejnego trzyletniego cyklu badań i pomiarów pozwolą na dokonanie analizy, czy podejmowane w regionie działania na rzecz poprawy stanu środowiska przynoszą zamierzony efekt ekologiczny.